

DOMOLJUB

Izhaja vsak četrtek. Cena mu je 5 K na leto (za Nemčijo 10 K, za Ameriko in druge tuje države 12 K.) — Posamezne številke se prodajajo po 80 vinarjev.

Slovenskemu ljudstvu v pouk in zabavo.

Pisni in dopisi se pošiljajo: Uredništvu „Domoljuba“, Ljubljana, Kopitarjeva ulica. Narodna, reklamacije in inserati pa: Upravištvu „Domoljuba“, — Ljubljana, Kopitarjeva ulica.

Štev. 38.

V Ljubljani, dne 19. septembra 1918.

Leto XXXI.

Zakaj še vedno ni miru?

II.

Vojsko hočejo imeti tisti, ki imajo od nje korist, to so vojni dobičkarji, oderuhi. Vojsko pa hočeta nadaljevati tudi demokratična Amerika in Angleška, in sicer — kakor pravita — zato, da stareta nemško vladohlepnost (imperializem) in nemško vojaško vlado (militarizem). Vojsko moramo — tako pravijo nasprotniki Nemčije — nadaljevati toliko časa, da se nemški narod otrese sedanje absolutistične t. j. brez ozira na ljudstvo vladajoče vlade in da si nemški narod izbere drugo demokratično ljudsko vlado. Ententa pravi: Mi se ne vojskujemo z nemškim narodom, ampak z nemško vlado, ki s svojo samolastnostjo in vladohlepnostjo moti svetovni mir. Tako govori ameriški predsednik Wilson, tako angleški ministri. Ali naj jim verjamemo?

Predvsem je gotovo, da demokratično načelo ni nikjer tako razvito, kakor v Severni Ameriki in na Angleškem. Severna Amerika je ljudovlada, kjer voli predsednika ljudstvo neposredno. Tam je torej vlada neposredno odvisna od ljudstva. Večina volilcev odločuje, kdo naj bo predsednik. Podobno je na Angleškem. Angleška je sicer kraljestvo, toda angleški kralj je le bolj predstavnik (reprezentant) državne oblasti na zunaj. Vse državne posle vedijo in izvršujejo ministri, ki pa so vedno vzeti iz državnega zbora. V Nemčiji in pri nas ministrice imenuje vladar, če so pa ministri po večini vzeti iz državne zbornice, imamo takozvano parlamentarno ministrstvo, če pa niso iz zbornice, imamo uradniško ministrstvo. Pri nas se vlada, ki je v nasprotju z državnim zborom, lahko dalje časa vzdrži, na Angleškem je to nemogoče. Tam je vlada nekaj odsek ljudske zbornice, in v trenutku, ko stopi v na-

sprotje z zbornico, mora pasti. Na Angleškem je najbolj razvito in najstarejše ustavno življenje, čegar temelji sežejo nazaj do leta 1215., ko je moral kralj Ivan, s priimkom »brez dežele«, dati plemstvu velike ustavne svoboščine (magna charta). Tudi pri nas in na Nemškem imamo sicer ustavo (konstitucijo), t. j. ljudstvo ima po svojih zastopnikih, državnih in deželnih poslancih, pravico sklepati zakone. Toda, kar ljudski poslanci sklenejo, to mora, da dobi sklep zakonito moč, potrditi visoka gospóda, zbrana v gosposki zbornici in končno še cesar. Poleg tega pa pri nas vlada lahko državni zbor razpusti in daje ukaze in ukrepe na podlagi § 14., tako se je godilo v Avstriji v dobi ministra Stürkgha. V Avstriji je oblika vladanja v bistvu absolutistična; vlada vlada lahko proti večini ljudstva. V Nemčiji in v Avstriji ni v taki meri demokratična, kakor je v državah naših sovražnikov. Zato se moramo — pravijo naši sovražniki — mi še naprej vojskovati, dokler ne zmaga tudi v osrednjih državah demokracija.

Toda je li res to tudi volja ljudstva v Ameriki in na Angleškem in v Franciji in v Italiji? Ali hočejo ti narodi res nadaljevanje vojske? Kaj briga angleškega delavca in ameriškega farmerja (kmeta), kdo vlada v Nemčiji ali v Avstriji! Ljudstva, ki prenašajo strašna vojna bremena, hočejo mir, mir za vsako ceno; narod noče vojske v nobeni državi, vojsko hočejo le tisti, ki vsled vojske nič ne trpe: bogataši, ministri in državniki. Sicer zagotavljajo ministri vseh držav, da so pripravljeni skleniti »časten«, »trajen« mir, mir, »ki zagotavlja svoboden razvoj vsem, tudi zatiranim narodom« itd. To slišimo pogosto od naših, nemških in angleških ministrov. Nobena vlada pa nima poguma, da bi odkrito in naravnost povedala, pod katerimi pogoji je pripravljena skleniti mir. Vlade se druga druge boje, druga drugi ne zaupa. Medsebojno nezaupanje

vlad je vzrok, da ne pride toliko časa do odkritega dogovora in poštenega miru. Dva človeka, ki imata drug drugega za poštenega in ki to govorita, kar mislita, se v vsaki stvari lahko zedinita; v prepiru vsak nekoliko odneha in — mirna Bosna. Dva zvičajneža pa hočeta drug drugega oslepariti in nikoli jasno ne povesta svojega namena. Tako delajo tudi vlade. Pogodbe in dogovori na vse strani, tajne zveze in sklepi za ta in oni slučaj, s to in onc državo. Vse to delajo diplomatje na tihem, ljudstvo, parlament, časopisje, javnost ne vé ničesar o teh pogodbah. In vendar se v teh pogodbah sklepa o usodi ljudstva. Ali ni torej povsem opravičena zahteva: kadar se določa usoda narodov, torej kadar se sklepa o vojski in miru, naj pride tudi ljudstvo do besede. Vlade so nezmožne, da bi sklenile mir. Zatorej proč s tajnimi pogodbami in dogovori! To pa velja o vseh državah, tudi o demokratični Angleški, Franciji in Ameriki.

O socialnih ministrstvih.

Vojna je povzročila dovolj gorja in zredila množice revežev, za katere mora in bo še morala družba skrbeti. Zato socialno delo še ni bilo nikoli tako važno in potrebno, kakor je v sedanji dobi. Tega se je cela javnost takoj v začetku vojne zavedala.

Tudi država se je te potrebe zavedala, pri praktičnem delu pa ni imela srečne roke, ker je njeno celotno socialno pojmovanje napačno. Prosvitljeni absolutizem 18. stoletja je bil prepričan, da so vsi državljani nespametna čreda ovac, ki jo je treba voditi, in da je Bog za potrebno pamet dal izključno vladi v zakup. Zato so se takrat vladarji začeli

tikati v najbolj zasebne zadeve državljanov in jih urejevati po svoje. Seveda to ni moglo držati, nastal je grozovit odpor. V sedanji vojni so se odgovorni krogi postavili na stališče, da so višji krogi pač zreli dovolj, da svoje življenje potreban vojnege časa toliko prilagodijo, da bo država mogla vzdržati; glede ljudstva, to je glede kmeta, obrtnika in delavca pa so ostali na starem stališču prosvitljenega absolutizma. Dasi so naši kmetje, obrtniki in delavci v svojih organizacijah, v združništvu, strokovnih in drugih stanovskih organizacijah že pred vojno dokazali neizmerno delozmožnost, upravno spretnost in žilavost in dasiravno posebno vojni čas terja neomejeno medsebojno zaupanje, ki ga more ustvariti samo najobširnejša samouprava in avtonomija, država vsega tega ni marala prav nič vpoštevati. Mesto da bi bili odgovorni činitelji podprli samostojne organizacije teh stanov in jim poverili velike nove naloge, ki bi jih bile te organizacije gotovo z veseljem in srečno rešile, so te stanove izročili na milost in nemilost birokratom. Pri višjih krogih so postopali drugače. Industrijam in kapitalistom so pomagali okrepiti in izpopolniti stare organizacije in so jim izročili vsoblast pri urejevanju svojih interesov.

Lastne ljudske podporne organizacije vseh vrst, zlasti narodnega značaja je Stürgkhov nemški absolutizem nezaupno in sovražno gledal. Vsaka podporna akcija je morala biti mešnarodna, kar pomeni pri nas toliko kot nemška, in na čelu ji je moral stati penzioniran birokrat-uradnik. Danes pa vidimo posledice in sadove takega postopanja. Za reveže in žrtve, ki jih je ustvarila dolgotrajna vojna, menda nikjer na svetu ni tako slabo preskrbljeno, kakor v naši monarhiji in ljudstvo gleda vse naše javne podporne organizacije postrani, z velikim nezaupanjem. Tako se je zopet izkazalo, da nezaupanje rodi nezaupanje.

Krona vsega socijalnega dela pri zeleni mizi so nova takozvana socijalna ministrstva, ki so nastala med vojno: ministrstvo za ljudsko prehrano, ali kakor pravimo: stradalno ministrstvo, ministrstvo za socijalno oskrbo ter ministrstvo za ljudsko zdravje. V državnem proračunu za drugo polovico leta 1918. in prvo polovico leta 1919. so določene za ta ministrstva sledeče postavke: za prvo 23,649.305 K, za drugo 8,800.140 K in za tretje 30,824.797 kron, torej za vsa tri 63,274.242 K. Nad 63 milijonov kron je tudi pri sedanji denarni vrednosti že lepa vsotica in lepo spričevalo za socijalni čut v naši državi, če bi ji ljudstvo res zaupalo. Naše ljudstvo pa tega zaupanja že davno nima več. To vsoto smatra bolj za pomoč mnogoštevilnemu nemškemu uradništvu, ki je našlo po oddelkih novih ministrstev varne tople kotičke, kot za pravo socijalno pomoč ljudski bedi. Od novih ministrstev se nadeja bolj nepotrebnih šikan kot uspešnega praktičnega dela. Kljub tem postavkam v proračunu pritrjujejo iz vse duše svojim poslancem, ki so v Jugoslovanskem klubu glasovali proti proračunu.

Tak način socijalnega pojmovanja in delovanja od zgoraj je pa naše produktiv-

ne stanove še bolj potrdil v veri in zaupanju do svojih samoupravnih organizacij. Sedaj šele prav cenimo vrednost našega združništva in naših starih preizkušenih stanovskih organizacij. Sedanjó mizerijo so začeli reševati narodi v lastnem okviru. Tudi v našem narodu se je ustanovilo mnogo narodnih podpornih organizacij, da rešimo, kar bi šlo pod vodstvom birokracije čisto gotovo po zlu. Za vse podporno delo pa je treba reda, da se organizacije ne bodo križale in motile, da se naše organizatorne sile ne bodo po nepotrebnem cepile. Red v gospodarstvu si moramo ustvariti sami, drug nam ga ne bo. Za ta red imamo tudi organizacijo s potrebnim ugledom in veljavo, to je naš Narodni svet, ki mu cel narod zaupa, pod čigar vodstvom bo šlo vse z veseljem na delo.

Brazda je zastavljena.

Slovenska kršč. socijalna zveza je je imela 10. t. m. celodnevno posvetovanje na najvišji in najgloblji podlagi, kako bi se izobraževalno, to veliko kulturno delo, ki ga je velikopotezno začel med Slovenci dr. Krek, zopet razmahnilo po celi slovenski zemlji. Vojska je veliko razdajala, ne samo na zunaj, temveč tudi v srcih je marsikaka načela omajala in jih premaknila s tečajev. Splošna dušna razruvanost je prišla v življenje in mišljenje. To pa ne more biti v tesni, niti dušni dobrobiti naroda. Zato pa bo treba naše življenje in mišljenje zopet docela obnoviti, utrditi ter okrepiti. In največjo nalogo poleg Cerkev ima pri nas v tem oziru naša Krščanska socijalna zveza, ki združuje v sebi vsa izobraževalna in sploh nepolitična društva na Slovenskem.

In v torek, dne 10. t. m., je Zveza zastavila brazdo svojega izobraževalnega dela na globoko in široko. Zeleti je le, da bi vsa naša društva proučila ves napravljeni načrt ter ga po svojih močeh in razmerah oživotvarjala. Treba bo dela, požrtvovalnosti in samopremažovanja, toda to bo le v našo lastno korist. Vsaka dobra stvar stane truda, kjer pa truda ni, tam tudi stalne sreče biti ne more.

Mi ne moremo objaviti tu vsega obširnega načrta, ki so ga izdelali posamezni odseki: kmetijski, narodno gospodarski, prosvetni, mladeniški, narodno-obrambni, delavski, ženski, odsek za obnovev Goriške in za Narodni svet.

V prosvetnem odseku se je polagala posebna važnost na po načrtu urejena predavanja, ki so se v pretekli dobi žalibog zanemarjala, pa so vendarle silnega pomena za ljudsko izobrazbo. Če so predavanja dobro pripravljena, jih ljudstvo nič manj rado ne obiskuje kot igre, kar skušamo v Ljubljani. Zveza bo preskrbela dobrih predavateljev pa tudi snovi za predavanja za Ljubljano in deželo. O igrah je poročal g. pisatelj župnik Finžgar. Rekel je o njih: Ljudstvo potrebuje zabave, oddiha. S popoldansko predstavo zaposlimo ljudstvo in ga obvarujemo slabe zabave in tako preprečimo mnogo zla. Igre pa so tudi izborna izobraževalno sredstvo. Igralci se navče pravičnega, lepega govora, kretenj in se

urijo v javnem nastopu. Zato naj ima vsaki ljudska igra moralno jedro, tudi če je včasih uprizorimo samo v ta namen, da uči. Naše igre naj bodo narodne, ljudstvo naj vidi na odru svoje vzore in boje, svoje lastno življenje. Imamo mnogo lepih iger, a treba jih je privediti, zlasti črtati predolge samogovore. Glede mešanja vlog se držimo škofijskega navodila. Igre naj se ne prirejajo prepogosto.

Narodno gospodarski odsek je zlasti poudarjal, da je treba dati našemu ljudstvu narodno gospodarsko in trgovsko izobrazbo. Zakaj naša zemlja tvori vrata severovzhodne Evrope k morju. Silna množica trgovskega blaga bo šla čez našo zemljo. Naša dolžnost je, da izrabimo to v svoje blagostanje. Zato pa je treba trgovske izobrazbe. Zato naj bi se naše ljudstvo bolj in bolj oprijelo trgovskih in mornariških šol.

Kaj je sklepal kmetijski odsek, prinašamo v gospodarskem delu današnjega »Domoljuba«.

Delavski odsek pozivlje vse čelavce, naj se organizirajo v Jugoslovanski strokovni zvezi, ki postaja vedno bolj krepka, poudarja potrebo delavskih večerov, kjer naj se predava o stanovskih potrebah. Končno je naglašal, da naj dobi delavstvo svoje lastno politično glasilo, »Naša Moč« naj pa ostane delavski strokovni list.

Narodno obrambni odsek ugotavlja, da je narodno-obrambno delo danes še prav posebno važno in pozivlja »Slovensko Stražo«, naj vendar enkrat že vstane iz svojega spanja.

Odsek za obnovev Goriške se je obširno pečal z razdejano Goriško ter razmotrival, kaj se je dosedaj od slovenske strani že storilo za Goriško in kaj bi se še moralo storiti.

Mladeniški odsek se je posvetoval, kako zopet zbrati naše mladeniče in jih vzgajati v pravem duhu. Brez dvoma je to ena najtežjih nalog, ker dušna razruvanost, ki jo je povzročila vojna, se nikjer bolj ne pozna kot pri fantih. Odsek zlasti opozarja na mladeniško glasilo »Mladost«, katero naj bi starši naročali svojim sinovom. Treba bo na primeren način poživiti orlovsko organizacijo, zlasti pa gledati na to, da bo treba fante kolikor mogoče odtegovati nedeljski slabi družini. Zato bi bilo treba zbirati fante v dvoranah, kjer naj najdejo poštene zabave pa tudi pouka. Starši sami bodo morali v tem oziru veliko pomagati.

Ženski odsek poudarja silno potrebo ženske izobrazbe, ki bo koristila ženski sami in celotnemu slovenskemu narodu. V ta namen naj se osnujejo v izobraževalnih društvih ženski oziroma dekliški odseki, ki naj skrbje posebno za strokovno (gospodinjstvo) izobrazbo. Naglašajo se potreba po posebnem ženskem listu. Ženski odsek opominja starše in vse druge merodajne činitelje, naj deklet pod 18 leti ne puščajo v mestne službe, če ni resnična potreba. Za služkinje naj se ustanovi starostno podporno društvo. Za ženske na deželi naj se uvedejo zimski poučni tečaji za razne panoge domače obrti.

V odseku za Narodni svet sta govorila dr. Jerič in dr. Korčec. ki je zlasti

opozarjal, kako naj se naše ljudstvo gospodarsko ohrani. Poudarjal je, da naj se naše ljudstvo kolikor mogoče iznebi papirnatega denarja in naj ga založi v premičnine ali nepremičnine, orodja, zemljo itd., če pa to ni mogoče, pa v take popirje, ki bodo tudi po vojski ohranili svojo trdnost in vrednost. To so razni deželni in občinski popirji in popirji tistih podjetij, ki bodo po vojski veliko delala.

Načrt je tu in čaka izvršitve. Naj vsa izobraževalna društva skličejo seje, zberejo svoje raztresene člane in se pogovorno ter pripravijo za zimsko delo. Slov. kršč. soc. Zveza pa bo šla, kjer le mogoče, društvom na roke. Krepko na plan!

Politični obzornik.

Tak nam županil ne bo!

Dr. Hussareku, min. predsedniku, se je zrahljala vez njegovega jezika. Pa ne vemo, ali je govoril za res, ali se je samo šalil.

Prišli so ga namreč obiskat časnikarji iz nemškega »rajha«. To so taki ljudje, ki pišejo časopise. Ministrski predsednik jih je povabil k mizi na grizljaj kruha in požirek šampanjca. Pri tem so se zabavali tudi z govornicami. Hussarek jih je prepričeval z dobro staro Avstrijo, ki ne pozna zatiranih narodov. Tožbe o zatiranih avstrijskih narodih so mu prazno besedičenje. Hinavec, na Slovenskem pa prepoveduje on sam vsak najmanjši shodič, cenzurira vsako prosto besedo, dočim smejo Nemci zborovati in pisati, kolikor se jim zljubi. V dokaz, da avstrijska vlada nobenega ne zatira, se je bahal s paragrafom XIX., ki določa enakopravnost vseh narodov v Avstriji. In sicer, kakor je nadaljeval, je ta enakopravnost zavarovana po najvišjem sodišču. Če dr. Hussarek to v resnici misli, pač malo pozna razmere v svoji vladi. Nemški uradniki narede kljub § XIX. po svoje, kakor je za Nemce bolj prav. Ti se pritožijo na najvišje sodišče. To ti da prav, a nemški uradniki delajo mirno svojo pot po svoje, ne meneč se za najvišje sodišče. Zakaj to sodišče pač odloča, kaj je prav in kaj ni prav, nima pa za te gospode tudi palice, s katero bi jih tudi prisililo, da bi delali, kakor pravi § XIX. Pri nas ta paragraf ne pomenja nič drugega kot samo pobožno željo po enakopravnosti. A enakopravnost samo nam zapirajo Nemci takorekoč z devetimi vratmi z deveterimi ključi.

Nadalje je povzdigoval Čehe, koliko šol imajo in kako so izobraženi, češ da jim je vlada vse to naredila, ki kar gori ljubezni do Slovanov. V resnici so si Čehi priborili tako razvito šolstvo z lastnim trudom, ni ga jim dala ljubezen vlade. Nas Jugoslovane je seveda previdno zatajil, da ne bi prišli nemški časnikarji glede avstrijske enakopravnosti v kak dvom. Tu smo bili vsled nesrečnih razmer glede šolstva navezani samo na dobro voljo vlade. Posledica tega je, da smo na jugu takorekoč brez svojih višjih šol. Pitajo nas samo z nemškimi šolami.

Nazadnje seveda dr. Hussarek ni pozabil narediti globokega poklona Maža-

rom nam in Čehom na kljub: Pri vseh ustavnih spremembah se morajo spoštovati pravice in ustava deželne ogrske krone. Nemce pa je počastil s svojim »nemškimi avstrijstvom«, kateremu »je predvsem pri srcu bratska zveza z Nemčijo«.

Nato so trkali s kozarci, mi pa vemo, pri čem da smo. Mož, ki še sedaj ne uvidi krivic, ki se nam gode, ki ničesar noče vedeti o naših pravičnih zahtevah, zagovarja pa nemško in mažarsko nadvlado, tak mož je za nas doigral. Jugoslovani smo mu že podpisali smrtno obsodbo!

Zakleta kraljčina.

Res, kot bi bila zakleta, ne more ga najti Bosna moža, ki bi jo res ljubil in rešil iz suženjskih okov. Buriana je rešena, a zdaj postane njen hudi duh, oziroma njen najvišji upravitelj Spitzmüller.

Ta mož je le tam rad, kjer se veliko šteje. Zakaj tam tudi navadno veliko v roki ostane. Zato je imel že od nekdaj rad opraviti v bankah ali v drugih podjetjih, ki kaj nesejo. No in na to se on tudi razume, dočim za druge stvari ni pokazal posebno bistre glave.

Pred nekaj časa je bil avstrijski finančni minister. Kot tak se je posebno odlikoval v tem, da je štivil banke in vojne dobičkarje. Sedaj se je potegoval za guvernerja ali najvišjega gospoda v avstro-ogrski banki, ki tiska naše papirnate bankovce. Pravijo, da bi bil dober za to službo. A niso mu je privoščili. Za guvernerja je odločen sedanji finančni minister Wimmer, Spitzmüllerju pa je Burian odstopil službo skupnega avstro-ogrškega finančnega ministra. S tem je Spitzmüller postal tudi upravitelj Bosne. Bosna bo še nadalje revica. Zakaj Spitzmüller je strupen sovražnik Slovanov, ki nima srca za bosansko ljudstvo. Vrh tega Bosne prav nič ne pozna in se razume na upravo kot krava na boben. Mažarski in nemški bogataši bodo imeli pri njem največ besede, najrajše se bo zgodilo, da bodo oni smeli izsekavati bosanske državne gozdove, njim bo oddajal bosanske rudnike, podpiral bo njihovo trgovino in razni »falirani« uradniki bodo imeli v njem zatočišče.

Toda še večja nevarnost kot Spitzmüller pa so za Bosno ogrski načrti, kako naj bi se rešilo jugoslovansko vprašanje, seveda Ogrom v prid. O teh načrtih so pisali časopisi pretekli teden. Slovenci naj bi se v vsakem slučaju prepustili Nemcem. Hrvatska pa naj bi po enem načrtu dobila gornjo Dalmacijo in zahodni hrvatski del Bosne. Ostali del Bosne, Hercegovino in južno Dalmacijo z Dubrovnikom in Kotorom naj bi pa dobili Ogrji. Tako bi Ogrji imeli lep dohod od morja, Hrvati in Slovenci bi pa bili za vedno ločeni od Balkana.

Grof Karoly si želi drugačno rešitev. Hrvatska naj ostane posebej, ravno tako Dalmacija. Toda vsaka naj dobi svojo avtonomijo pod okriljem ogrske krone. Med sabo se ne smejo združiti, nimajo nobenih skupnih zadev ter naj občujejo z Ogrsko vsaka dežela zase potom posebnih delegacij. V tem načrtu je jasno izražena misel: Divide et impera, to je: Kosaj in vladaj!

Tretji načrt je obraten od prvega. Hrvatska naj deli Dalmacijo, Bosno in Her-

cegovino. Zato pa mora odstopiti Ogrski Reko in hrvatsko Primorje ter par deset kilometrov širok pas ozemlja ob štajerski in kranjski meji, ki naj veže Ogrsko z Reko. S tem bi bila pretrgana vez med Slovenci in Hrvati.

Seveda so to sami računi brez krčmarja! A jasno se nam zrcali iz teh načrtov duh mažarske vladoželjnosti in brezbrizne pohlepnosti. Treba bo še mnogo boja, da ga stremo in pahnemo s poti, po kateri mora iti naša deklaracija.

Svetovna vojska.

Odločilna bitka na francoskem bojišču se nadaljuje. Amerikanci so pričeli s svojimi armadami novo ofenzivo v loku med trdnjavo Verdun in St. Mihiel. Nemci so se takoj pri prvem napadu umaknili na že davno pripravljene postojanke. Prvič se omenja ob tej ofenzivi navzočnost avstrijsko-ogrskih pehotnih čet na francoskem bojišču; doslej smo pomagali Nemcem le z artiljerijo, sedaj je posegla v boj tudi naša pehota, ki je krila umik nemške armade, imela hude boje s sovražniki in dosegla s hrabrim zadržanjem, da Amerikanci niso zasigli cele nemške armade. Boji se nadaljuje. Amerikanci stoji že pred novimi nemškimi črtami, od nemške trdnjave Metz so oddaljeni le še 30 km. Kakor je videti, postaja obljuba amerikanskega predsednika Wilsona, da hoče osvoboditi Alzacijo-Lotarinško, dejstvo in je na tej fronti pričakovati še to jesen hudih bojev. Angleži in Francozi so cel teden nadaljevali svoje napade, na severni fronti pri Iperu-La Basseje niso dosegli nikakih uspehov, pač pa se jim je pri Cambrais in St. Quentin posrečilo prebiti na dveh mestih takozvano Hindenburgovo črto. Ob cesti Arras-Cambrai je prekorajena ta črta že za 10 km in Angleži nadaljujejo svoje priprave za nadaljnje napade; pripravljajo se tudi na belgijski fronti veliki boji. Letošnja jesen bo s krvjo zapisana v svetovni zgodovini, bije se ena najbolj krvavih bitk.

Na italijanskem bojišču so se bili vroči artiljerijski in zračni poizvedovalni boji. Italijan poskuša poizvedeti sedaj tu sedaj tam za naše načrte, pričel je na asijski planoti iz nadaljnje ob Piavi; pričakovati je vsak ča nove laške ofenzive.

Na albanskem bojišču smo dosegli nov uspeh, osvojili smo 2400 metrov visoko to moško gorovje, katero obvlada obe mest Fieri in Berat; tako se je začetni uspeh Italijanov spremenil v občuten poraz, katerega ne bodo lahko preboleli.

Avstrija vabi na mirovne razgovore.

Avstrijski zunanji minister Burian je v posebnem mirovnem pismu pozval vse države, prijateljske in sovražniške, naj se snidejo zastopniki posamnih držav v kakem mestu v nevtralnem inozemstvu in se naravnost iz oči v oči pogovore o mirovnih pogojih. Na ta način upa Burian doseči več uspehov, kakor pa z raznimi govori, ki jih govore državniki ob raznih prilikah. Burian je sicer navidezno naredil to na svojo roko, toda nobenega dvoma ni, da tiči zadaj Berolin. Nobena stvar bi nam ne bila ljubša, kakor da bi Burianove besede našle odmeva, toda manjka nam vere in hudi dvomi razjedajo naše duše. Burianova blagovest bi se morala vse drugače glasiti; druga in drugačna oblika bi Avstrijo silno okrepila, pri sovražnikih pa vzbudila vsaj zaupanje. Toda tega manjka, in to je, kar nas skrbi.

Tedenske novice.

Drobne politične vesti.

Tržaški in goriški odsek Narodnega sveta se v najkrajšem času ustanovi.

Delegacije, to je skupno posvetovanje avstrijskih in ogrskih odposlancev iz obeh državnih zborov, še ne bodo sklicane. Vsi državni pravi, da so potrebne in jih žele, a na tihem jih odvijajo, ker se boje odkrite besede o zunanji politiki.

Poljska ljudska stranka se je na svojem zborovanju izrekla za skupno nastopanje vseh avstrijskih Slovanov v državnem zboru.

Zelo miroljuben govor je imel namestnik nemškega kanclerja, Payer, na nekem shodu. Govoril je o pobitost v Nemčiji, katere menda niso krivi neuspehi na zahodni fronti, temveč strah pred peto zimsko vojsko (upravičen strah!), povedal je, da so se v računih s podmorskimi čolni zmotili. Potem je govoril o miru na vzhodu, izrekel pripravljenost, da Nemčija izprazni vse ozemlje, tudi Belgijo, če ji ententa vrne kolonije, vojno odškodnino pa lahko pogrešajo. — Lep govor, toda to napako ima, da ni bil že pred enim letom govorjen. Danes pa se bojimo, da bo prepozno.

Češko državno posojilo je razpisala češko-slovaška država, ki je še ni. Posojilo podpisujejo seveda samo Čehi, ki žive izven osrednjih držav. Že prvi dan je bilo 20krat več podpisanega kot je bilo razpisano. Češko-slovaška vlada (ki se mudi Bog ve kod) je tudi že izdala češki zlat denar.

Strahovlada v Rusiji. Boljševiki, ki kopljejo grob Rusiji, se s krvjo in nasiljem drže še na krmilu ruske vlade. Oznanjali so svobodo, a danes jih ni hujskih zatiralcev svobode, kot so ravno boljševiki. Ker jim je neka ženska hotela usmrtiti Lenina, so samo v Moskvi usmrtili 2000 oseb, v Petrogradu pa še več. In da bi zagotovili še novih žrtev, so napravili tabore, kjer so zaprli mnogo imenitnejših oseb, katere bodo takoj umorili, kakor hitro bo izvršen kak nov napad na boljševike. Rusija dela pokoro za svoje stare grehe.

Vojni moloh. Amerika je dosedaj mobilizirala 23.400.000 mož. Le majhen del teh se nahaja sedaj na francoskem bojišču.

Domače novice.

Iz pisarne S. L. S. Vse one, ki pošiljajo na pisarno S. L. S. prošnje, naj bi poslanci posredovali pri njihovih prošnjah za vojaške dopuste in oprostitev, opozarjamo, naj pošljejo natančne podatke, in sicer te-le: natančno ime in priimek tistega, ki ga hočejo oprostiti, bivališče (občina in vas), okrajno glavarstvo, rojstno leto, šaržo, kje sedaj služi in vojno pošto, posebno pa podatke glede domačih razmer (delavne moči, število živine, velikost polja, travnikov, število in starost otrok, eventualno bolezen) prav tako, kakor so navedli v svoji prošnji. Posebno važno pa je, da navedejo natančni datum in številko, pod katero je šla prošnja od c. kr. okrajnega glavarstva na ministrstvo. Brez tega datuma je priporočilo pri ministrstvu skoro nemogoče.

Pisarna Kmečke zveze za kranjski okraj se je otvorila v Ljudskem domu v Kranju. Pisarna je na razpolago vsem kmetovalcem kranjskega okraja, in sicer vsak ponedeljek od 9. do 12. ure dopoldne in od 1. do 4. ure popoldne.

Sirotišnica za vojne sirote v št. Vidu nad Ljubljano se bo otvorila v začetku oktobra. Za začetek bodo sprejeli 15 osirotelih dečkov. Sirotišnica v Grobljah bo sprejela kakih 50 deklic. Ker vse to veliko stane, pozivljemo usmiljena srca, naj pripomorejo k vzdrževalnim stroškom. Denarja je toliko in tako se zapravlja, zakaj ne bi se naklonil del ubogim vojnim sirotam! Darovi naj se pošiljajo »Škofjskemu društvu za varstvo sirot« v Ljubljani.

Katol. slovensko izobraževalno društvo na Homcu ponovi v nedeljo, dne 22. t. mes., lepo dr. Krekovo igrano »Ob vojski«. In za nameček še nekaj. Začetek po popoldanski božji službi.

Slovenski posestniki, pozor! Nekaj nemški agent iz Gradca pošilja mamljiva vabila Slovencem, naj odprodajo svoja posestva dobrim kupcem, ki jih bo nasvetoval. Ker gre tu za nemški pohlep po slovenski zemlji, zato pozor!

Za slovenske visokošolce, ki stradajo na Dunaju, se je osnoval v Ljubljani poseben odbor, ki bo zbiral živila zanje, da bodo mogli dovršiti svoje študije. Darila v živilih sprejema Fran Znidaršič, Ljubljana, Valvazorjev trg 6, prispevke v denarju pa gđc. Elza Sossova, Ljubljana, Mestni trg 19.

Umrli je 10. septembra v Dobrepoljah č. g. Janez Prijatelj, župnik na Jesenicah. Bolehal je že dolgo časa, iskal je zdravja v Kandiji, nazadnje doma, kjer ga je našla smrt. Bil je silno ljudomilega in mirnega značaja in vzoren duhovnik. Rojen je bil leta 1879. Medtem ko je ležal na mrtvaškem odru, je na Jesenicah umrla njegova sestra Frančiška, gospodinja umrlega župnika. Naj v miru počivata!

Granata, Mihaela Sfilič, kmeta iz Pevme pri Gorici, je doma na dopustu raztrgala granata, ki jo je dobil pri nekem zapuščenem italijanskem jarku. Zapušča ženo s štirimi sinovi, ki so v vojni.

Prošnja. Kdo ve kaj o Antonu Milharčič, ki je bil ujet v Przemyslu, nato se je nahajal v Somari na Ruskem. Sporoči naj se Antoniji Milharčič, Hruševje 25 pri Postojni, Notranjsko.

To in ono.

Prebivalci Vatikana. Tudi papež in njegovi sostanovci se morajo boriti z aprovizacijskimi težkočami, večkrat je bilo čitati o tem. Vprašali so, koliko ljudi mora papež preživljati. Odgovor je ta-le: Ob izbruhu vojske z Italijo je bilo v Vatikanu 3900 ljudi, in sicer 3274 Italijanov, 525 tujcev na račun in stroške svete stolice in okoli 100 mož papeževe švicarske telesne straže.

Gostota železnic. Leta 1915 je prišlo na kvadratni kilometer v Belgiji 28 kilometrov železnic, v Švici 12, na Nemškem nekaj manj, na Francoskem 10, pri nas v Avstriji 7, na Ruskem pa samo poldrugi kilometer. Torej so v Belgiji železnice štirikrat tako goste kakor v Avstriji in 20krat tako goste kakor na Ruskem.

Premog. Tako nam ga manjka, pa ga vendar toliko nakopljamo. Vzrok je v pomanjkanju delavcev, pomanjkanju vagonov in pa ker ga gre toliko na Nemško, da za nas Avstrije premalo ostane. Leta 1915 so nakopali v naši monarhiji 160 milijonov centov črnega premoga, 220 milijonov centov pa rjavega, in sicer samo na Štajerskem 26.

Kavčukovo drevo. Kavčuk dobivamo iz soka nekega drevesa, ki raste najbolj v vročih in vlažnih krajih Južne Amerike in Osrednje Afrike. Zarezemo skorjo in počasi začne teči ven sok. Ujamemo ga, denemo v ponve in toliko časa kurimo pod njimi, da se sok strdi. Napravimo krogle po 5 kg, denemo v vreče in kavčuk je pripravljen za trg. Nekatera taka drevesa so velikanska. Tako čitamo o nekem drevesu na meji med Brazilijo in Bolivijo, ki ima obseg 8 metrov in pol. 120 dni ali štiri mesece daje neprestano sok iz sebe, in sicer vsak dan 10 kg. Če računimo cene pred vojsko, da to na leto okoli 11.000 kron, oziroma če vzamemo teh 11.000 K kot 40stotno obrestjo od drevesa, je drevo vredno 275.000 K. Je pa last družine, ki šteje poleg očeta in matere pet otrok.

Sueški prekop. Za našo prihodnjo trgovino z zadnjo Azijo bo igral ta prekop veliko vlogo, ker gre tukaj skoz najhitrejša zveza. Zato bodo zanimali nekateri podatki o njem. Ko so ga gradili, je pomagalo pri delu tudi 1800 velblodov, od teh jih je 1600 neprestano nosilo vodo, ker gre 160 km dolgi kanal večinoma skoz puščavo. Kanal bodo popravili, tako da bo v prihodnje povsod 14 metrov globok. Na dnu je sedaj širok 37 metrov, ob izogibiščih, ki so oddaljena drugo od drugega 5 km, pa 50 metrov. Na gladini pa znaša najmanjša širjava 100 metrov. Carina za tono je znašala tik pred vojsko 5 frankov, za osebo pa 10 frankov. Akcija je 400.000; od teh jih imajo akcionarji 34 odstotkov, 15 jih ima egiptska vlada, 10 ustanovitelji oziroma njih potomci, po 2 odstotka pa upravitelji in nastavljeni kanalske družbe. Ena akcija je bila začetkoma — torej leta 1869. — vredna 500 fr., a že pred vojsko je poskočila njena vrednost na 5000 frankov. Nekatera leta se akcije obrestujejo z 2000 odstotki.

Hitrost potovanja. Okoli leta 1600. je bilo potovanje zaradi slabih cest še tako počasno, da ni pošta napravila niti 4 km na uro, a okoli leta 1700. vendar že skoro 5 km, torej toliko kakor prehodi na uro slab pešec. Okoli leta 1800. je hitrost poskočila na 7 km, leta 1834. pa že skoro 10 km. Najhitrejša železnica je prevozila leta 1867. na uro 60 km, sedaj 90, a poskusne voznice z električnim vozom so dosegle že nad 200 km. Če se posreči izpeljava nekega znanega načrta, da se kolesa ne bodo dotikala tira, temveč plavala par milimetrov nad njim, bomo potovali lahko 300 do 400 km na uro. Prvi poskusi so se dobro obnesli. Iz Ljubljane do Trsta je 73 km, do Gradca 135, do Dunaja pa 280 km. Če bi mogli položiti tir naravnost, bi prišli torej v Trst v 10 do 15 minutah, v Gradec v 20 do 30, na Dunaj pa v slabih uri. To bi bil napredek. Pa recimo, da napravimo ovinke, se ustavljamo in tako dalje, bo vendar možno priti v Trst v pol uri, v Gradec v eni, na Dunaj pa v dveh urah.

Starost generalov. Koncem leta 1915. je bil od 20 angleških generalov najmlajši star 46 let, najstarejši 60, povprečna starost je znašala 54 let. Od dvajset nemških generalov je bil pa najmlajši 34 let star, najstarejši 73, povprečno pa 63 let in pol. A ker so mlajši nemški generali vsi knejžega stanu, se starost takoj zviša, če te odštejemo, kajti »najmlajši« nemški general bi bil star 62 let. Pogledali so tudi prvih 15 francoskih generalov: najmlajši 47, najstarejši 67, povprečno 60 let in pol.

Amerikanski bizon izumira. Evropejci so našli pri prihodu v Ameriko posebno govedo, ki so mu rekli ameriški bizon. Krasn žival je to, a žal so jo začeli hudo preganljati. Ne za meso, ne za lovsko zabavo, ampak za samo surovo šalo in prelivanje krvi so zganjali ti-soč- in tisočglave črede skupaj, so jih na slepo streljali, poganjali v prepade in reke. Na milijone jih je bilo, sedaj je pa nastala nevarnost, da popolnoma izumro. V narodnem parku Joston so jih našli pred 20 leti še 400, sedaj jih je pa tam komaj tucat. Neki bogatin imenovan Dooley je pa hotel to lepo žival na vsak način rešiti in je kupil pred 25 leti »otok antilop« v Velikem slanjem jezeru. Tja je dal prepeljati 26 bizonov; prostora so imeli dovolj, saj meri otok 12.000 hektarjev, miru pa tudi, ker nihče ne sme tam streljati. Uspeh je bil prav izvrsten; same leta 1913. se je pomnožilo njihovo število za 26 novih telet, torej za število vseh prvotnih naseljencev.

Dopisi.

Preska. Ker nam ni mogoče izdati posebnih vabil v zadostnem številu, bodi tu objavljen program 20letnici tukajšnje Mar. družbe v nedeljo, dne 22. septembra. Ob pol 3. uri popoldne sprejem sosednjih Marijinih družb pri znamenju pod vasjo Presko, nato v cerkvi govor prevz. knežškofa ter pete litanije. Ob pol 4. uri v društvenem domu sledeče: 1. Deklamacija. 2. Lurška pastirica, igrokaz v petih dejanjih. Vstopnina: Prvi sedež 4 K, drugi sedež 3 K, tretji sedež 2 K, stojišče 1 K.

Ta gradišča se razlikujejo od rimskih utrd po tem, da je med drugim in zadnjim obrambnim zidom nasuto z drobrim kamenjem. Ves prostor je tako nasut, da se je sovražniku drselo in da ga je bilo slišati, ko se je bližal. Tudi se še dobro pozna neki zid, ki je vezal vse te utrdb medsebojno in se posebno med Ahacijem in pa Stražco, ki sta eno uro hoda narazen, dobro opazi.

Pri izkopavanju grobov, na katere se naleti na več krajih, se najdejo razne stvari. Večinoma je notri pepel ter ostanki iz bron ali ila. Na Doljnem Zemonu so našli veliko reči iz prve rimske in pa še predrimske dobe, ki so že nekatere v muzeju v Ljubljani.

Na Gradišču pri Trnovem so se našli grobovi, pokriti s peščenimi ploščami, čeravno je daleč okrog le apnenec, in notri pepel brez vsakih posod in pa razni predmeti, n. pr. gumbi iz bron, ki so imeli obliko polža. Ravno tam so se našli razni deli posod iz ilovice, sušice iz bron, razne kosti in drugo.

Krog Snežnika so razna imena, katera spominjajo, da so tu bivali ljudje. Tukaj so Sela, Skednjenca, Plasina, Peščina, Ilov klanec, Jerosica, Zupenca, Semenca, Črne njive itd.

Ako je res, da je bilo mesto Metulum tam nekje pri Ložu, je jasno, da je bilo tukaj nekako utrjeno vrhovje, ki ga tiste čase skoraj ni bilo mogoče vzeti. Zgodovinar nam pripoveduje, da so Rimljani, ko so prišli v naše kraje, naskočili mesto Terpo, katero pa so našli prazno, kajti Japodi so se umaknili v utrjeno mesto Metulum, katero so hrabro branili. Ako je domnevanje, da je bilo mesto Terpo tu pri Zemonu, pravo, potem nam pamet nekako kaže, da je res bilo mesto Metulum tam nekje čez gore za Snežnikom. Vsaka pot, katera vodi iz doline v gore, je bila zavarovana z Gradiščem; do tu so se Japodi umaknili sovražniku in so se branili.

Japodi so bili hraber in junaški narod. Ko je rimski cesar Avgust na čelu svojih čet naskočil mesto Anapo, so ga Japodi ranili in se je moral umakniti. Čez tri dni je nekoliko ozdravel, pa je zopet naskočil grad, kajti predmestje je že prej zavzel. Ko so Japodi videli, da napada ne bodo mogli odbiti ter da bodo premagani, so žene in otroke pometali v ogenj, sebe so pa zabodli, da bi Rimljani nikogar ne dobili in zaslužili. Japodov nasledniki so še zdaj živeči Albanci, ki so pa jako pomešani s slovanskimi plemeni.

Kar je tu navedeno, seveda ni vse zgodovinsko dokazano, kajti neki pisatelj si lasti, da je bilo mesto Metulum in Terpo nekje v Dalmaciji, čeravno nima dokaza za to. Polde.

Iveri.

"Krotek odgovor omehča jezo; trda beseda vname srd. (Preg. 15, 1.)

Togoten človek prepire napravi, potrpežljiv napravljene potolaži. (Preg. 15, 13.)

Kdor žali ubožca, zaničuje njegovega stvarnika, čast pa mu, kdor se usmili siromaka.

Boljše je povabljenemu biti na sočivje, kjer je ljubezen, kakor na pitano tele, kjer je sovraštvo. (Preg. 15, 17.)

Boljše je malo po krivici, kakor obilni dohodki po krivici. (Preg. 16, 8.)

Človeško srce si izuri le svojo pot, Gospod pa njegove stopinje vodi. (Preg. 16, 9.)

Boljše je ponižan biti s pohlevnimi, kakor rop deliti s prevzetnimi. (Preg. 16, 19.)

Potrpežljiv mož je boljši kakor močan, in kdor sam sebe brzda, je boljši, kakor kdor preмага mesta. (Preg. 16, 32.)

Več pomaga svarjenje pri pametnem človeku, kakor sto palic pri bedaku. (Pregovor, 17, 10.)

Boljše je srečati medvedko, kateri so vzeli mladiče, kakor bedaka, ki se opira na svojo neumnost. (Preg. 17, 12.)

Tudi bedaka, če molči, imajo za modrega, in če zapira ustnice, za pametnega. (Pregovor 17, 28.)

Človekovo srce se povzdiguje, preden pade, in se ponižuje, preden k časti pride. (Pregovor 18, 12.)

Zadnja želja.

(Padlemu Stankotu v spomin.)

Pod cipreso, pod cipreso
rad bi v grobu spalval jaz,
kadar črno mi zaveso
smrt potegne pred obraz.

Listi padejo z drevesa
vrt pokrije beli srez,
a cipresa, a cipresa
spomenik ostane svež.

Svet naj gleda nje zelenje
bere i pomen njegov:
kaj mi bilo je življenje?
Zelen up, — a brez sadov!

Z. K.

Najboljša in najsigurnejša
prilika za štedenje:

Ljudska posojilnica

Ljubljana

Miklošičeva cesta štev. 6

(tik za frančiškansko cerkvijo)

sprejema hranilne vloge, in jih obrestuje po 4 1/4% brez kakega odbitka.

Radne ure od 8. zjutraj do 1. popoldne.

Glej inserat!

Vojaško pismo.

Pismo iz planinske kočje.

Vojni župnik M. S.

26. julija. Za nekaj časa sem z mojimi junaki ven iz ognja, vsakdanje smrtno nevarnosti. Na počitku, sicer ne v kakem mestu ali vaseh, ker te so še daleč doli v dolini, ampak v lepem smrekovem gozdu, v kočah in, kar je glavno, granate prav po redkem zaidejo tako daleč. Vendar sem pa tudi tu koncem maja pokopal dva po letalčevi granati razdrobljena.

Število mojih »faranov« se je jako skrcilo. Veliko smo jih pustili na bojnem polju, kar smo mogli, smo jih lepo pokopali na našem polkovnem pokopališču, kar jih je pa zunaj ostalo, upam, da jim je sovražnik preskrbel grob. Saj smo isto i mi storili. Od sobote na nedeljo smo bili rešeni iz smrtne grupe. Podnevi niti posamezen vojak ne more nazaj, kakor boš kmalu slišal. Ker je pri polku zaradi tega odpadla nedeljska služba božja, sem jo šel opraviti k neki delavski stotniji, kjer so bili jako veseli mojega prihoda. Sv. maše namreč že par mesecev niso imeli. Ob šestih popoldan jo udarim s slugo in enim saperjem za našimi. Iti smo morali čez cesto in neobrastlo planjavo v gozd eden za drugim. Čimbum, se razleti granata 50 korakov na levo. Opazovalec nas je opazil. Nekaj skokov v kritje, v — granatno jamo, katerih je vse polno tam, toda bivališče, podobno mrtvaški rakvi. Čimbum, druga, tretja ravno čez naše glave. Četrta, peta pred nami, da je letela zemlja na nas. Preneha. Hvala Vsemogočnemu! Za enkrat smo rešeni. Lezel sem kot močerad — premočen od potu, ki v takem položaju sili z vso močjo na dan, četudi bežiš v boljše kritje, katerega pred nočjo zapustiti ni kazalo, sicer dobimo hitro nov pozdrav. Po cesti iz gozda pridrdra voz proti nam. Izgubljeni smo; zakaj granate se na novo vsipajo. Toda zopet nas preskočijo in se oddaljujejo z vozom, ki je drvil v divjem diru. Zvijem se v klopčič kakor jež. Kapelico postavim pred se v zaupanju, ker sem že toliko sv. maš v smrtnih nevarnostih opravil za dobre naše junake. Razpok granat se zopet približuje, namesto oddaljuje. Voznik je namreč obrnil in drvil nazaj v gozd, in granate so ga srenjale zopet čez nas. 15—20 jih je poslal Anglež, ki s strelivom nič ne varčuje in izvrstno strelja, pa ostali smo vsi — zdravi.

Listek

Junakinja iz Štajra.

Povest. Prevaža ...

(Dalje.)

Drugi menih je potegnil globoko in široko možnjo in je hitro vrgel vanjo denar; ko je prijel v roko zlati cekin opata Janeza, se mu je vsa stresla. Poželjivo je v svitu leščerbe pogledal denar. Na njem je pest vihtela kladivo in obrobnji napis se je glasil: Semper regnat — Vedno vlada. »Dobro zlatol« meni prior.

Svertnerica si je obrisala solze, ki so ji lile po licih. »Je-li gospod dobro štel.« je rekla. »30 goldinarjev, 2 šilinga in 4 vinarji. Zlati cekin velja 10 goldinarjev.«

»Vse bomo zaračunali,« je rekel prior, »le žal mi je, da sem vam delal silo, verujete mi, nisem rad storil.«

»Čujte, gospod,« je zaklicala žena drugemu menihu, strogemu možu, o katerem je mislila, da mu gre za denar. »Še nekaj vam imam povedati, le povejte vašemu gospodu, da je hiša, ki sem jo kupila, stara podrtija; okna so preč, podgane in netopirji švigajo okoli. Kaj takega se nam še sanjalo ni, tudi nismo mislili, da je Štajer tako brezbožno, hudobno mesto, polno krivovercev; moja hči je že danes vsled tega grenke solze pretakala in je rekla:« — glas

oblake dima. Prisegajoči mož je stal v oblaku, podoben velikemu duhovniku stare zaveze, ki je na veliki spravi dan prižigal kafilu in je ogrnjen v oblake kadilovega dima govornik h Gospodu.

Oni, ki so ga slišali, ki so bili vsi njegove vere, so čutili na tihem dvojni pomen besedi, ki jih je Hendel govoril počasi in krepko. Sicer bi imele te besede v drugih ustih čisto drugačen pomen. Hendel pravi: božja pravičnost, misli pa: evangelijska prostost; in enaka pravica za vse ga ne bo ovirala, da bi ne pokazal ostrine svojega meča vsem sovražnikom te protestantske prostosti.

Ravno isti dan, tudi v večerni uri, je stal v Štajru na leci farne cerkve pater Albert. Bleda svetloba sveč je obsevala njegovo glavo, ko je žugajoče raztezal svojo koščeno roko po napol prazni, zanemarjeni cerkvi. Kakor strele so udarjale njegove besede na katoliško ljudstvo, ki se je treslo v nemem strahu.

»Imamo sodnika! Imamo sodnika, in sicer strastnega protestanta. Danes prisega v Lincu. Če komu med vami, katoliški možje, ta gospod ni všeč, potem mu rečem: Ne zabavljaj, tudi ti si kriv! Kajti, če je sovražnik pred vrati, se morajo borilci zbrati, celo otroci ob materinih rokah, kamenje na cesti je treba priklicati v boj... Štajer, si li storil tako?»

»Novi sodnik je govoril, naj vlada v Štajru čista, prava vera. Mislim je protestantsko vero. Ne vem, kako dolgo bom še stal na tej leci, kdaj me bo novi sodnik, ali kdo drugi pahnul doli, če me bodo peljali v ječo ali kamenjali... Lepim besedam, ki smo jih slišali, bodo sledila divja dejanja. Pripravimo se na mučeništvo! Pa, dokler bom stal in govoril, bom s te lece vpil zoper krivo vero, ki ni rimska, ki ni katoliška, ki je tako malo čista, kakor je čista dekle, ki je na plesu svoj venec zaplesala.«

(Dalje prih.)

Za razvedrilo.

Pri jedi. Neka gospodinja je imela navado, da je žganec v skledi zabelila najbolj na enem kraju; zabeljeno stran pa je vselej obrnila pred svojega moža. Ko nekoč zopet grede jest, se vsedeta najpoprej dva hlapca, potem pride pa še gospodar. Prvi hlapec se vsede na gospodarjevo mesto; toda gospodar prime skledo, jo zasuče tako, da je bila zabeljena stran proti njemu ter reče hudomušnežu: »Tako se solnce suče.« Hlapec prime za skledo, jo pomakne zopet nazaj in pristavi: »Tako se pa luna vrti.« Drugi hlapec, videč to prerivanje, se razvname, pograbi skledo, jo obrne ter trešči na mizo s pristavkom: »A tako je pa, kadar strela udari!«

Maksimalne cene za vino naj se odpravijo. Tako zahteva osrednji odbor društva za varstvo avstrijskega vinogradništva, ki je imelo dne 25. julija zborovanje na Dunaju. Promet z vinom naj bo pri nas ravno tako prost kot je na Ogrskem ali v Nemčiji. Društvo je poslalo tozadevno vlogo na c. kr. vlado.

Učitelj: »Povej mi primero, s katero se počasni pregovor: Dati je boljše, ko vzeti.« — Učence: »Zaušnica, gospod učitelj.«

Tudi edinstvo. Tujec (ki je opazoval pretep v gostilni) gostilničarju: »Vsi se že pretepajo!« — Gostilničar: »Pri nas je povsod edinstvo!«

Zagovornik: »Pomislite, gospodje porotniki, da moj klient slabo sliši in zaradi tega glasno svoje vesti ne more slišati.«

»Stari oče, kako si neumen!« — »Ivanka, tega ne smeš staremu očetu reči; takoj pojdi k njim in reči, da ti je žal!« — »Stari oče, zelo mi je žal, da ste tako neumni.«

82

LISTNICA UREDNIŠTVA.

E. P. M. Pojdite na okrajno glavarstvo, kjer bodele dobili natančno pojasnilo. — K. M. V. Odgovorili smo Vam že enkrat pismeno. Obrnite se na »Katoliško bukvarno« v Ljubljani, ki Vam bo rada postregla. — T. K. Pesmica je zelo čustvena, toda radi nedovršene oblike ni godna za tisk. — I. B. B. Isto. — M. Cv.: Neka izvežbana gospodinja pravi, da odpravi mast iz obleke s pivnikom in vročim likalnikom, plesnobo pa z goriko vodo in krtačo. Poskusite!

LOTERIJSKE ŠTEVILKE.

Dunaj, 7. sept.: 40. 75. 72. 60. 27.
Gradec, 11. sept.: 86. 34. 88. 63. 17.

SKRIVALNICA.

Kje je viničar?

»Herba, mrčesni prašek z brizgalnico« ima presenetljiv uspeh pri pokončevanju muh, žoharjev, ščurkov, mravelj itd. Muhe, ki s tem praškom v stik pridejo, poginejo takoj. 1 zavojev stane 60 vin.

»Piff-Paff« je smrt za podgane. Edino gotovo sredstvo proti podganam in mišim. S »Piff-Paff« se jih uničijo popolnoma. 1 doza stane 2 K.

»Št. Valentinov redilni prašek za prašiče« je edino uspešen pri prebavi krme, zaradi tega izredno redi meso in tolsčo. 1 zavojev stane 1 K 50 v. po pošti se pošilja najmanj po šest zavojev. — Razpošiljalnica: Josip Berdajs, Ljubljana, Celovška cesta št. 85, I. 3265

Nad 1.000.000 v rabi!

Ročno silo je praktično orodje za vsakogar za življenje unanjenih predmetov, jermenov, vrc, jader, oprem, mehov, plah, čevljev. — Razprodajalec popust. Cena kompl. sila K 8 — povzetni stroški posebej. Zvojs šrehljev. Zarovalcev podplatov iz kovine in nanja, podkvice, celul. trakov za čevlje, čevlji, smole, okov za podplate in vojnih podplatov teročnih mlinov. F. E. Loachmann, Dunaj IX, Mosergasse 3, odd. 18f.

Krema za britje najboljša kakovost rabljiva brez vode. 1 porcelanasti lonček 7 K 50 vin.

Milo za britje pristno, najboljšo se vrste, 1 kos 3 K, 1 kg 34 K. — Pošilja se proti nepreplašljatvi denarja M. Junker, ekspozita trgovina, Zagreb 1, Petrinjska 3/III, Hrv.

Agitirajte za Domoljuba!

Preklic.

Preklicujem svoje obrekovanje proti Katri Jamnik in obžalujem svoje dejanje. Zahvaljujem se ji, da je opustila sodnijsko postopanje proti meni.

Kasper Jamnik

Dol št. 7. pri Medvodah.

Svarilo.

Svarim vsakogar, ki bi kaj posodil ali hotel kupiti od moje vsakineje Line Krašovic, usnarja in posestnika sprogje iz Škofje Loke, na Studencu št. 8. Ker se moj brat nahaja pri vojaki, sem jaz oskrbnik njegovega premoženja in torej ne bode nikdo plačnik za dolgove, ki bi jih ona napravila, in tudi kupčija z njo bi ne bila veljavna. Vsak naj se obrne na moj naslov, preden ji hoče kaj posoditi ali od nje kaj kupiti. Toliko v pojasnilo. Ivan Krašovic, usnar in posestnik v Škofji Loki.

Karbid

se dobi; kje, pové upravništvo Domoljuba pod sifro »Karbid« 3404.

Tovarna za konzerviranje sadja in zelenjave v Šmarci pri Kamniku KUPI

sadje in zelenjavo

Prvovrstno sadje, manjvredno sadje in pobiravce, zelje, korenje, repo i. t. d.

Resna ženitna ponudba.

Samec v 36. letu, vojaštine oproščen, ki ima 27.000 kron premoženja, se želi seznaniti ter poročiti z gospodično ali vdovo z enim otrokom, s posestvom ali kakšno obrtno na deželi. Prosi samo resne ponudbe, ako le megoče s sliko, na upravo »Domoljuba do 1. oktobra pod: Bodočnost« 3386, Tajnost zajamčena.

Podpisani naznanjam, da sem samo jaz upravičen nakupovati po celem Kranjskem

hrastove ježice

MATIJA KRAMAR, posestnik in gostilničar, Glince pri Ljubljani št. 90. 3367

Jagodni in plodovi grmičja se knpijo.

Jagodne plodove vseh vrst, zlasti: maline, borovnice, robidnice, brusnice (prajzelter), nadalje plodove grmičja: ščipek (divja roža), hubat, čimž, jerebikovc, murva, dren, češminje, trnulja, brinje, medvedove hruške ter suhe koprive v vseh množicah kupuje LEKARNA NA BLEDU. 3368

KUPIM vsako množino 2996

medu in čebelnega voska

FRANC VOKAČ, LJUBLJANA, Šelenburgova ulica št. 5.

KUPUJEM vsako količino

brinjevih jagod

2978 Destilerija in rafinerija VLADIMIR ARKO, Zagreb.

Čudoviti aparat za gatenje iz K 7-50

za pleteno in tkano blago, perilo in platno. Ta čudovita priprava za gatenje je največji pripomoček za gatenje nogavic in za vsak drug tkan predmet, kakor za gatenje spodnjih kril, miznih prtov, servijet, rjuh, ligoovega perila oblek itd. ter se da vsak predmet silno hitro, lepo jednako merno, popraviti, da izgleda kakor bi bilo nanovo sušno. Cena kompl. aparatu z razlago K 7-50. Razprodaja po povzetju zaloga novosti.

M. Svoboda, Dunaj, III/2, Hiessgasse 13—404.

Le 3 K 40 h stane pri nas mali fot. aparat „Omega“, vel. slike 4x4 kompl. s malo opremo s matanč. navod. za začetnike. Zaklopna kamera „Gertrud“ vel. 9x12; film izvršitev z vsem potrebnim oprijem. za razno lege, prama akromat. leča, kompl. s kovinsasto kaseto in navodilom dokler v zalogi, le **K 79, 80 h** zaklopna omara za vojaštvo na plošče in filme, zepna oblika vel. 4 1/2 x 6 le **K 68, 40**; vel. 6 x 9 le **K 79, 80**. Pošilja po povsebu. Poština 1 K. Export „Perfekt“, Dunaj VII. Neustiftg. 137/162.

Polhove kože, krfoue kože, hrčkoue kože

kupí po najvišjih cenah trgovina s kožami in krznom

D. Köliner LEIPZIG, Brühl 47.

Pošiljatve se prosijo po pošti v zavojih po 5 kg, odpadli znesek se odpošlje takoj po prejemu.

Za suhe gobe

je vedno najboljši kupec

Fran Pogačnik

LJUBLJANA, Dunajska cesta št. 36.

SODE

od vina, žganja in vsake druge vrste kupuje po najvišjih cenah

Ivan Jelačin

LJUBLJANA, Emonska cesta štev. 2.

V svrhu pridobivanja delavcev za zgradbe v Avstro-Ogrski se iščejo

nabiralci

ki govore slovensko, nemško in italijansko.

Obsirne ponudbe z zahtevo plače na trdko

Dyckerhoff & Widmann A.-G., Pulj.

100.000 i hvatežnih odjemal. poridno da uničevalec ko-

renin „Blatisan“ v ireh dneih brez boiečih od-

pravi kurja stosa, brzdavice, trdi kži. Uspeh za-

namčen! Cena 2 K, 3 tenci 7 K, 6 lončkov 11 K.

Zobobol „Fida“ naitrdov, revmat. bo-

lečine, ko se že vse odreklo, in pri

otlih zneh. Ceni uspeha, denar

nazaj. Cena 3 K, 3 pušice 7 K,

6 pušic 11 K. Nikak, okam. zob-

bovja, ne neprijetnega duhal

Snežno beie zobe dá „JISIS“,

zobna tekočina. Tahoi. uspeh.

Cena 3 K, 3 steklenice 7 K. —

Podgane, miši se popolno zairo

s podganjo smrtjo

— „Hattenloeg“. Ako ni uspeha,

denar nazaj. 100 ne zuhval. Cen-

4 K, 3 škatle 9 K. Stenice, uši,

bolbe, šturke uniči z zaleg-

ved rad kalno „THERIA“. Cena

1 K, 3 škatle 7 K, prašek za go-

lazen polod 2 K.

KEMEY, Kácsau (Kössa) 1. poštni predal 10-6-104, Ogrska.

Edini slovenski zavod brez tujega kapitala je:

VZAJEMNA ZAVAROVALNICA

proti požarnim škodam in poškodbi cerkvenih zoonov

Ljubljana, Dunajska cesta 17, Ljubljana.

Zavarovanja sprejema proti požarnim škodam: 1. raznovrstne izdelane stavbe, kakor tudi stavbe med časom zgradbe, 2. vse premično blago, mobilije, poljsko orodje, stroje, šivino, zvonove in enako, 3. vse poljske pridelke, žita in krmo, 4. zvonove proti prelomu, 5. sprejema tudi zavarovanja na življenje, oziroma doživetje in druge kombinacije in proti neugodam, vsakovrstna podjetja, obrti kakor tudi posamezne osebe za deželno nišjavstrijsko zavarovalnico, od katero ima tudi dežela Kranjska podružnico.

Varnostni zaklad in udnine, ki so znašale l. 1916 K 909.828/91, so poskožile koncem l. 1917 na 1.081.836/54.

Tedaj, čimvečje zanimanje za ta edini slovenski zavod, tembolj bo rasel zaklad.

Ponudbe in pojasnila daje ravnateljstvo, glavno poverjeništvu v Celju in na Proseku, kakor tudi po vseh farah nastavljeni poverjeniki.

Cene primerne, hitra cenitev in takojšnje izplačilo.

Ne prešajte črtok samih, da se požari omejijo!

Umetno gnojenje

bo samo
Vaša korist

toda ne odlašajte! - Zahtevajte tako
ponudbe na

20 % kali - jevo sol in 14 % kajnit

Poznejših naročil vsled težavnega uvoza ne bo mogoče izvršiti! Pojasnila so Vam na razpolago! Jamstvo za kakovost!

VINKO VABIC, veletržec, Zalec, Žurčano-Stajersko.

Došle so zopet Mlatilnice

za pogon s silo ter z roko. Dalje imam na razpolago tudi čistilne mlatilnice in vsakovrstna poljedelske stroje, kakor: čistilnike, trijerje, stikalnice za grozdje in sadje, mlince za žito in sadje, gepelne, slamoreznice, brzoparilnike, kotle za žganje, brane in pluge itd. iz največjih tovarn, zajamčeno dobre kakovosti ter po najnižjih cenah.

Franc Hitti zaloga poljedelskih strojev

LJUBLJANA, Martinova cesta št. 2.

Dalje opozarjam na svojo veliko zalogo priznano in dokazano najboljših ročnih mlinov pripravnih za vsako mleto.

Ustanovljeno l. 1893.

Vzajemno podporno društvo

v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Dovoljuje članom posojila proti poroštvu, zastavi življenjskih polic, posestva, vrednostnih papirjev ali proti zazuambi na službene prejemke.

Vračajo se posojila v 7 1/2, 15 ali 22 1/2 letih v odsekih ali pa v poljubnih dogovorjenih obrokih.

Kdor želi posojila, naj še obrne na pisarno v Ljubljani, Kongresni trg štev. 19, ki daje vsa potrebna pojasnila.

Društveno lastno premoženje znaša koncem leta 1915 519.848/40 kron.

Zadruga sprejema tudi hranilne vloge in jih obrestuje po 4 1/4 %

Deležnikov je bilo koncem leta 1915 1924 s 15.615 deleži, ki reprezentujejo jamstvene glavnice za 6.089.850 kron.

Šriporočamo

kolinsko kavino primes

v korist obmejnim Slovencem!

10 vinarjev
 (za dopisnico)
 Vas siane moj cenik, ki se vam pošlje na zahtevo zastonj. C. in kr. dvorni založnik Jan Konrad, razposiljalnica Brück st. 1992 (Česke) — I. britev iz srebra jekla K 7—, 11—, Varnostni brivski aparati popiklj. K 7-60, dvo-rezerna rezerv. rezila tuc. 12 K., lase- in bradostrižniki K 26—, 28—. Pošilja se po povzetju ali predplačila. Zame- na dovoljena ali denar nazaj.

Lišaje

garje, srbež, hraste in druge kožne bolezni odstrani naglo in sigurno Paratol-domače mazilo. Ne maže, je popolno brez duha, torej se more rabiti tudi čez dan. Velik lonček K 5— dvojno - velik lonček K 9—. Dalje Paratol-posipalni prašek, ki varuje najbolj občutljivo kožo. 1 škatlja K 3—.

Oboje se dobiva po povzetju ali predplačila pri trdki Paratol-Werke, lekar ULMER, Budapest VII-10. Rózsza ut 21.

Krmila manjka!

Zato se uporabljajo nadomestna sredstva za krmila. Da to krmo živina, perutnina dobro prebavi in popolnoma izkoristi, naj se pri-meša 2 krat na teden krmil, ena pest polna „Mastin“ to je dr. pl. Trnkóczy-a redilni prašek. „Mastin“ Paket velja 2 K, 5 paketov 12 K, poš- tine prosto. 5 paketov zadostuje za 3 mesece za enega vola, kravo ali prašiča, da se zreži.

Glavna zaloga:

lekarna Trnkóczy

zraven rotovža v Ljubljani.

Mastin je bil odlikovan z najvišjimi kolajnami na razstavah: na Dunaju, v Parizu, Londonu in Rimu.

Na tisoče kmetovalcev hvali in rabi „Mastin“.

Sprejem
vrvarskega pomočnika
 ki zna dobro plesti vrvi in štrange.
A. ŠINKOVEC, vrvarna, KRANJ, GORENJSKO.

Srbečico, lišaje

odstrani prav naglo dr. Flesch-a izvir. zakonito zajamčeno „Skaboform“ ma-zilo“. Popolnoma brez duha, ne maže. Poskusni lonček K 3— veliki K 5— porcija za rodbino K 12—. Zaloga za Ljubljano in okolico: **Lekarna pri zlatem jelenu, Ljubljana, Marijin trg. 1520** Pasite na varstveno znamko „Skaboform“!

Po celi Jugoslaviji naj se piše 2542

Tolstovrška slatina
 in novi **SILVA VRELEC**
 Pošta GUŠTANJ.
 Tam se naroči tudi
 črno belo, rdeče in črno vino
 ter žganje in sadni mošt.

Vsakovrstna domača semena,

suhe gobe, prazne vreče in druge pridelke kupuje trgovina s semeni
 — PETER LASSNIKA NASL. —
SEVER & KOMP., Ljubljana, Marijin trg.

Nakup ur, zlatnine in brijantov je zaupljiva stvar zato se pri nakupu obrnite na tvrdko **F. CUDEN SIN** samo nasproti pl. pošta v Ljubljani.

Cudovito šilo le K 4-90

Siva tako naglo prešivne vbode kot šivalni stroj. — Največja iznajdba, s katero more vsak sam krpiti in šivati usnje, razirgane cevije, konjsko opremo, vrste, platno in vsako drugo močno blogo. Neobhodno potrebno za vsakogar. Jamstvo za porabnost. Cena kompl. šila s sukancem, 4 različni šivankami in porabnim navodilom K 4,90, 3 kosi K 13-50. Pošilja po povzetju.

M. Svoboda, Dunaj, III/2, Biessgasse 13-404.

Kranjska deželna podružnica

n. a. Čezelne življenjske in rentne neogodne in jamstvene zavarovalnice

v Ljubljani, Marije Terezije cesta 12/II sprejema zavarovanje na doživetje in smrt, združeno tud z vojnim riziko, otroških dot, rentna in ljudska neogodna in jamstvena zavarovanja.

Javen zavod. Absolutna varnost. Nizke premije.

Najugodnejši pogoji za vojno zavarovanje.

Zavod temelji na vzajemnosti. — Prospekti zastonj in poštine prosto. Spoznatni zastopniki se sprej- majo pod najugodnejšimi pogoji. 1887

Dobro „IKO“ uro

vsak občuduje in zaželi, kajti ona je mojstersko delo urarske umetnosti!

Razpošilja se po povzetju. Neugajajoče zamenjam.

- Kovinate ure . . . po K 24— 26— 32— 40— 60— 100—
- Srebrne ure . . . po K 70— 90— 100— 120— 200—
- Kovinate verižice po K 2— 3— 4— 6— 10—
- Ušnjate verižice . po K 1-60 2-80 4-80

➔ Zlatnina in srebrnina v bogati izbori! ➔

Velika izbira ur, verižic, prstanov, lepoticja, daril itd. v velikem krasnem ceniku, katerega zahtevajte.

Lastna znamka „IKO“ svetovnoznana. — Lastna protokolirana to- varna ur v Švicl.

Svetovna razpošiljalnica

H. Suttner samo v Ljubljani št. 1

Svetovnoznana radi razpošiljanja dobrih ur.

Nobene podružnice.

